

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Aile İletişim Kalıpları Yönelimlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi

Bahar GÜMRÜKÇÜ BİLGİCİ¹
Ümit DENİZ²

Özet

Aile içi iletişimi inceleyen teorilerden birisi olan aile iletişim kalıplarının neredeyse 50 yıllık bir tarihi bulunmasına rağmen ülkemizde bu konuda çok az çalışma bulunmaktadır. Aile iletişim kalıplarının konuşma-yönelimi ve uyum-yönelimi olmak üzere iki alt boyutu bulunmaktadır. Bu çalışmanın amacı Kastamonu Üniversitesinde öğrenimlerine devam etmekte olan okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma-yönelimleri ve uyum-yönelimlerini incelemektir. Bu doğrultuda toplam 342 okul öncesi öğretmen adayından veriler toplanmıştır. Veri toplama aracı olarak “Revize Aile İletişim Ölçeği” kullanılmıştır. Verilerin değerlendirilmesinde SPSS® kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre; okul öncesi öğretmen adaylarının annelerinin öğrenim seviyesindeki yükseliş aile iletişim kalıplarındaki konuşma-yönelimlerinde de yükselişe fakat uyum-yönelimlerinde ise düşüşe neden olmaktadır. Babaları okuryazar veya ilkökul mezunu olan okul öncesi öğretmen adayları konuşma-yönelimi en düşük olan gruptur. Marmara ve Ege bölgelerinden gelen okul öncesi öğretmen adayları konuşma-yönelimi en yüksek ve uyum-yönelimi en düşük olan gruplardır. Doğu Anadolu ve Güneydoğu Anadolu bölgesinden gelen okul öncesi öğretmen adayları ise konuşma-yönelimi en düşük fakat uyum-yönelimi en yüksek olan gruplardır. Çekirdek ailede yetişen adayların konuşma yönelimleri geniş ailede yetişen bireylerden daha yüksektir. Ek olarak, doğum sırasına göre de adayların konuşma-

¹ Kastamonu Üniversitesi, Kastamonu Meslek Yüksekokulu, Çocuk Gelişimi Programı, bgbilgi-ci@kastamonu.edu.tr ORCID: 0000-0003-2303-7247

²Gazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalı, umitdeniz@gazi.edu.tr, ORCID: 0000-0001-5338-8254

Makale geliş tarihi / received: 11.05.2020

Makale kabul tarihi / accepted: 24.11.2020

DOI: 10.17932/IAU.EFD.2015.013/efd_v07i003

yönelimi ve uyum-yönelimleri arasında fark bulunmaktadır. Okul öncesi öğretmen adaylarının konuşma-yönelimleri ve uyum-yönelimleri arasında cinsiyet ve yetiştikleri yerleşim birimine göre farklılık görülmemiştir.

Anahtar Kelimeler: *Aile iletişim kalıpları, Okul öncesi öğretmen adayları, İletişim*

Investigation of Pre-school Teacher Candidates' Orientations in Their Family Communication Patterns in Terms of Some Variables

Abstract

Though Family Communication Pattern (FCP) which is one of the theories investigating family communication has almost a half-decade history, there has been a few studies in our country. There are two sub-dimensions in FCP: conversation-orientation and conformity-orientation. The goal of this study is to investigate the conversation-orientation and conformity-orientation in FCP of the pre-school teacher candidates who are studying in Kastamonu University. Data was collected from 342 pre-school teacher candidates. "Revised Family Communication Patterns Instrument" was used as a data collection tool. Data was analyzed by using SPSS® software. Regarding the result of the present study, increase in education level of the mothers of the pre-school teacher candidates causes an increase in their conversation-orientation in FCP but a decrease in their conformity-orientation. Pre-school teacher candidates whose fathers are literate or primary school graduates are in the group with the lowest level of conversation-orientation. Pre-school teacher candidates from Marmara and Aegean regions are in the groups with the highest level of conversation-orientation and the lowest level of conformity-orientation. Pre-school teacher candidates from Eastern Anatolia and Southeastern Anatolia regions are in the groups with the lowest level of conversation-orientation and the highest level of conformity-orientation. Conversation-orientation of the candidates who are raised in an elementary family is higher than the candidates who are raised in an extended family. Furthermore, there are differences between conversation-orientation and conformity-orientation of the candidates regarding the order of birth. There is no difference between conversation-orientation and conformity-orientation of pre-school teacher candidates in terms of gender and the size of the place where they grew up.

Keywords: *Family communication patterns, Pre-school teacher candidates, Communication*

GİRİŞ

Her toplumda, değişik kültürel özellikler gösterse de, ailenin en temel birim olduğu kabul edilmektedir. Aile, birbirine kan bağı ile bağlı bireylerin oluşturduğu toplumun en küçük birimidir (Avşaroğlu, 2013). Aile kavramı çok farklı şekillerde tanımlanmıştır. Örneğin Martha Minow (1998), aileyi tanımlarken, bir grubun resmi bir tanıma uyup uymadığının önemli olmadığını; önemli olan şeyin, bir grup insanın aile olarak işlev görüp görmemesi olduğunu belirtmiştir. Wambolt ve Reiss (1989) ise aileyi “Ev ve grup kimliği duygusunu üreten, sadakat duygusuyla güçlü bağları olan, tarihi ve geleceği tecrübe eden bir grup ev ahalisi.” olarak tanımlamışlardır.

İletişim hem canlılar hem de insanlar arasında yüzyıllardır devam eden, en az iki kişi arasında gerçekleşen hem bireysel hem de toplumsal bir süreçtir. İletişim, kişiler arası ilişkilerin ve toplumsal yaşamın sürdürülebilmesi için gereklidir. İletişim ile ilgili yapılan tanımlar incelendiğinde tanımlanması zor bir kavram olduğu görülmektedir (Adler ve Rodman, 2006; Cüceloğlu, 2012; Dönmezer, 2009). Öyle ki Oxford sözlüğünde iletişim için yaklaşık 1200 kelimelik tanım bulunmaktadır (O.E.D.,1994). Adler ve Rodman (2006) iletişimi; içsel, kişilerarası, küçük grup iletişimi, umumi (public) iletişim ve kitle iletişimi olarak ayırmışlardır.

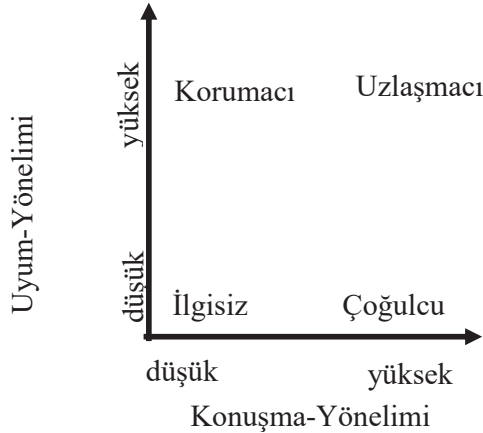
Aile içi iletişim anne-çocuk ya da çocukları arasında, baba-çocuk ya da çocukları arasında, anne ve baba arasında, kardeşler arasında gerçekleşen iletişim olarak açıklanabilir. Sağlıklı bir aile ortamının kurulabilmesi ve aile üyeleri arasında demokratik bir ortamın oluşturulabilmesi için fikirlerin açıkça ifade edilebilmesi, karşılıklı güvenin sağlanabilmesi, iş birliği ve yardımlaşmanın olması gerekir. Etkili iletişimin gerçekleştiği aile ortamında büyüyen çocuklar, duygularını ve kendini ifade edebilen, öz güveni-öz saygısı yüksek, başkalarının haklarına saygılı, bireyler olur. Buna karşılık etkili iletişimin gerçekleşmediği, sağlıksız aile ortamında büyüyen çocuklar, duygularını ve fikirlerini ifade etmede yetersiz, öz güveni ve öz saygısı düşük, kendi isteklerini ön planda tutan bireyler olur. Sağlıksız aile ortamında büyüyen çocuklar eleştirilme, yargılanma, suçlanma, azarlanma gibi birçok olumsuz durumu bir arada yaşadıkları için birbirlerine ve başkalarına güvenme konusunda sıkıntı yaşarlar. Bu durumun çözümü karşılıklı konuşma, empati kurma, birbirine saygı duymaya dayalı bir aile içi iletişim ortamının sağlanmasıdır (Dönmezer, 2009; Şahin ve Aral, 2012).

Aile içi iletişimi sınıflandıran bir teori olarak aile iletişim kalıplarının 40 yıldan daha fazla geçmişi bulunmaktadır. Bu teorinin başlangıcı iki kitle iletişim uzmanı olan McLeod ve Chaffee (1972)’nin çalışmalarıdır. Amaçları daha çok televizyon programları veya diğer medya mesajları gibi kitle iletişiminin iletişimi ne şekilde etkilediğini incelemektir. Geliştirdikleri aile iletişim kalıpları ölçeğinin sosyal-yönelimli ve kavram-yönelimli olmak üzere iki boyutu bulunmaktadır. Bu model sonraki zamanlarda kitle iletişim araştırmalarında yoğun bir şekilde kullanılmış

ve medya-etki araştırmalarında halen kullanılmaktadır (Koerner ve Schrod, 2014).

Fitzpatrick ve Ritchie çok daha genel amaçlara yönelik olarak aile iletişim kalıplarını yeniden ele almışlardır (Ritchie ve Fitzpatrick, 1990; Fitzpatrick ve Ritchie, 1994). Bu doğrultuda kavram-yönelimi boyutunu “konuşma-yönelimi” ve sosyal-yönelimi boyutunu ise “uyum-yönelimi” olarak daha genel bir çerçeveye oturtmuşlardır. Horstman vd., (2018) konuşma-yöneliminin, bir ailenin tartıştığı konular, beklentilerini paylaşması, kararların nasıl alındığı, açık konuşmalar ve fikirlerin ne kadar özgürce tartışılabilirdiği ile ilgili olduğunu söylemektedirler. Konuşma-yönelimi yüksek olan ailelerde aile üyeleri, birbirleriyle özgür, sık sık ve doğal olarak etkileşim içerisindedir. Bu aileler, birbirleriyle etkileşim için yeterince vakit harcamakta ve bireysel aktivitelerini, düşüncelerini ve hislerini paylaşmaktadır. Aktivitelerini birlikte planlamakta ve kararlarını demokratik olarak vermektedirler (Koerner ve Schrod, 2014). Bunun yanı sıra Fitzpatrick ve Ritchie (1994), uyum-yöneliminin aile iletişimindeki tutum, değer ve inançların homojenliğinin seviyesini belirttiğini vurgulamışlardır. Bu boyutun üst seviyede olduğu ailelerde, geleneksel değerler, otoriteye saygı, inanç ve tutumların birliği önemlidir.

Koerner ve Fitzpatrick (2004), daha sonra iletişim kalıplarına göre aileyi uzlaşmacı, çoğulcu, koruyucu ve ilgisiz (laissez-faire) olmak üzere dört kategoriye ayırmışlardır. Konuşma-yönelimi ve uyum-yönelimi yüksek aileler, uzlaşmacı; konuşma-yönelimi yüksek ve uyum-yönelimi düşük aileler, çoğulcu; konuşma-yönelimi düşük ve uyum-yönelimi yüksek aileler, korumacı; konuşma-yönelimi ve uyum-yönelimi düşük aileler ise, ilgisiz, olarak kategorize edilmiştir. Bu kategoriler (Koerner ve Schrod, 2014), aşağıda Şekil 1 ile özetlenmiştir.

Şekil 1. Konuşma ve uyum yönelimi ile oluşturulan kavramsal alandaki dört aile tipi

Aile iletişim kalıplarındaki konuşma-yönelimi yükseldikçe aile iletişiminde ego-desteği ve pozitiflik yükselirken, açığa vurma, tamamlayıcılık ve agresiflik düzeyi düşme eğilimi göstermektedir (Koerner ve Fitzpatrick, 2002b). Konuşma-yönelimi yüksek aileler, fikir alışverişine değer verir ve bu inancı taşıyan ebeveynler, çocuklarıyla sık iletişim kurmayı, onları eğitmenin ve sosyalleştirmenin birincil yolu olarak görür. Tersine, konuşma yönelimi düşük olan aileler, genel olarak ailenin işleyişi, özellikle de çocukların eğitimi ve sosyalleşmesi için fikir ve değer alışverişinin gerekli olmadığına inanmaktadır (Koerner ve Schrodt, 2014).

Uyum-yönelimi yükseldikçe, aile içi tavsiyeler, görüşmeler, açığa vurmalar, muhalefet ve negatifik artarken onaylama ve yansıtma seviyeleri azalmaktadır (Koerner ve Fitzpatrick, 2002b). Uyum-yönelimi yüksek aileler birbirine bağlı ve hiyerarşiktir. Aile üyeleri, aile ilişkilerini ailenin dışındaki ilişkilere tercih ederler ve önce yer veya para gibi kaynakların aileye verilmesini beklerler. Ayrıca bu aileler, aile zamanını en üst düzeye çıkarmak için bireysel programların aile üyeleri arasında koordine edilmesi gerektiğine inanmaktadır. Ebeveynlerin aile için karar vermeleri ve çocukların ebeveynlerinin isteklerine göre hareket etmeleri beklenir. Tersine, uyum-yönelimi düşük olan aileler geleneksel bir aile yapısına inanmazlar. Bu aileler, aile dışındaki ilişkilerin, aile ilişkileri kadar eşit derecede önemli olduğuna ve aile ilişkilerinin zayıflamasına yol açsa bile ailelerin bireysel aile üyelerinin kişisel gelişimini teşvik etmeleri gerektiğine inanmaktadır. Aile üyelerinin bağımsızlığına inanırlar, kişisel alana değer verirler ve aile çıkarlarını kişisel çıkarlara tabi kılarlar (Koerner ve Schrodt, 2014).

Aile iletişim kalıpları teorisi batı kültürüne yönelik olarak geliştirilmiş olsa da Koerner ve Schrodt (2014), bu teorinin farklı kültürlerde uygulanmasının aile iletişim kalıplarının evrensel bir teori olduğuna delil olarak gösterilebileceğini belirtmişlerdir. Farklı kültürlerdeki başarılı uygulama örnekleri olarak Çin (Zhang, 2007), İran (Hashemi, Koosheh ve Eskandari, 2015), Japonya (Shearman ve Dumlao, 2008), Malezya (Omar, Mustaffa ve Nordin, 2007), Endonezya (Pramono vd, 2017) ve Türkiye (Gümrükçü Bilgici vd., 2018; Erdoğan ve Anık, 2018) referans verilebilir.

Erdoğan ve Anık (2018), Ritchie ve Fitzpatrick (1990) tarafından geliştirilen revize edilmiş aile iletişim kalıpları ölçeğinin Türkiye için geçerlik ve güvenilirlik analizlerini yaparak ölçeği Türkçe için uyarlamışlardır. Gümrükçü Bilgici vd. (2018) çeşitli bölümlerde öğrenim gören öğretmen adaylarının konuşma-yönelimlerini ve uyum-yönelimlerini çeşitli değişkenlere göre incelemişlerdir. Araştırmalarında kadın öğretmen adaylarının ailelerinin konuşma-yönelimi puan ortalamalarının, erkek öğretmen adaylarının ailelerinin uyum-yönelimi puan ortalamalarından daha yüksek olduğu, ebeveynlerin öğrenim düzeyi arttıkça, aile iletişiminde konuşma yöneliminin de arttığı saptanmıştır. Ayrıca aile iletişiminde en yüksek konuşma yönelimine sahip öğretmen adaylarının Marmara bölgesinden, en yüksek uyum yönelimine sahip öğretmen adaylarının

ise Karadeniz bölgesinden olduğu ve öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim birimi büyüdükçe, aile iletişim kalıplarında konuşma yönelimlerinin arttığı, uyum yönelimlerinin azaldığı belirlenmiştir.

İletişimle ilgili literatür incelendiğinde, öğretmenlerin, bilgili, neşeli, ilgili, mutlu, güvenilir, insancıl, sevgi duyan, saygı gören, bireysel farklılıkları dikkate alan, hoşgörülü, anlayışlı, olgun, iyi ders anlatan, yansız davranan vb. gibi birçok özelliğe sahip olması gerektiği ileri sürülmektedir (Ergin, 2012). Aile içinde gerçekleşen iletişim, çocuğun tüm yaşamını şekillendirir. Etkili bir iletişim kurabilen öğretmenin aile içinde sağlıklı bir iletişim ortamında bulunması gerekir. Okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarının incelenmesi, öğretmen adaylarının öğretmen olduğunda kullanacağı iletişim şeklinin anlaşılmasına katkı sağlayacaktır. Ayrıca araştırma, okul öncesi öğretmen adaylarının Türkiye'nin her tarafından gelmesi sayesinde, Türk aile yapısındaki aile iletişim kalıpları hakkında genel bir izlenim sağlayacaktır.

Araştırmada Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesinde öğrenim gören okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma-yönelimleri ve uyum-yönelimlerini çeşitli değişkenlere göre incelemek amaçlanmıştır. Bu doğrultuda araştırma problemleri aşağıdadır:

1. Okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıpları ve konuşma ve uyum yönelimleri arasında fark var mıdır?
2. Okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıpları, konuşma ve uyum yönelimleri cinsiyete, ebeveynlerin öğrenim düzeyine, yetiştikleri coğrafi bölge ve yerleşim yeri büyüklüğüne, aile türü ve doğum sırasına göre farklılık göstermekte midir?

YÖNTEM

Araştırmanın Modeli

Okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma ve uyum-yönelimlerini incelemeyi amaçlayan bu çalışma nicel araştırma yöntemlerinden birisi olan deneysel olmayan desenlerden betimsel tarama modelindedir. Bu tip araştırmalarda anketler veya yapılandırılmış görüşmeler yoluyla toplanan veriler aracılığı ile bir popülasyonun bir örneği incelenerek sayısal ve niceliksel incelemeler yapılır (Fowler, 2009). Okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma-yönelimleri ve uyum-yönelimlerini çeşitli değişkenlere göre analiz etmeyi amaçlayan bu çalışmada, geniş bir kitleden veri toplanması ve ölçme aracının bir likert tipi ölçek olması nedeniyle araştırma modeli betimsel tarama olarak belirlenmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, 2018–2019 Eğitim-Öğretim yılında, Kastamonu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Temel Eğitim Bölümü Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim görmekte olan okul öncesi öğretmen adaylarıdır. Araştırmanın

örnekleme ise, kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi ile belirlenen gönüllü 342 okul öncesi öğretmen adayı oluşturmuştur. Kolay ulaşılabılır örnekleme yöntemi, araştırmacıya pratiklik ve hız kazandıran, erişilmesi kolay olan örnekleme yöntemlerinden birisidir (Yıldırım ve Şimşek, 2008). Örnekleme oluşturan okul öncesi öğretmen adaylarının dağılımları ve çeşitli demografik özellikleri Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1: Örnekleme oluşturan okul öncesi öğretmen adaylarının demografik özellikleri

Özellik		<i>f</i>	\bar{x}
Cinsiyet	Kadın	296	86,5
	Erkek	46	13,5
Anne Öğrenim Düzeyi	Okuryazar veya İlkokul mezunu	238	69,6
	Ortaokul mezunu	48	14,0
	Lise mezunu veya daha üst	56	16,4
Baba Öğrenim Düzeyi	Okuryazar veya İlkokul mezunu	154	45,0
	Ortaokul mezunu	61	17,8
	Lise mezunu	65	19,0
	Üniversite veya daha üst	62	18,1
Yetişilen coğrafi bölge	Marmara	47	13,7
	Ege	31	9,1
	Akdeniz	41	12,0
	Doğu Anadolu	19	5,6
	Güneydoğu Anadolu	33	9,6
	İç Anadolu	104	30,4
	Karadeniz	67	19,6
Yetişilen yerleşim yeri türü	Metropol	32	9,4
	Şehir	138	40,4
	İlçe	100	29,2
	Kasaba	20	5,8
	Köy	52	15,2
Aile türü	Çekirdek Aile	270	78,9
	Geniş Aile	72	21,1
Doğum sırası	İlk	110	32,2
	İkinci	110	32,2
	Üçüncü	63	18,4
	Dördüncü veya daha fazla	59	17,3

Örnekleme yer alan okul öncesi öğretmen adaylarının yaş ortalaması 21,18'dir. Tablo 1'e göre katılımcıların 296'sı kadın (%86,5) iken 46'sı (%13,5) erkektir. Anne öğrenim düzeyi çoğunlukla okuryazar veya ilkokul mezunu ($n=238$; %69,9) iken benzer durum baba öğrenim düzeyi için de geçerlidir ($n=154$; %45,0). Katılımcılar arasında annesi üniversite veya daha üst seviye eğitim sahibi olan okul öncesi öğretmen adaylarının sayısı sadece 13 olduğu için bu adaylar lise mezunları ile birleştirilerek yeni bir grup oluşturulmuştur. Okul öncesi öğretmen adaylarının önemli bir kısmının İç Anadolu Bölgesinden geldikleri ($n=104$; %30,4) ve Doğu Anadolu Bölgesinden okul öncesi öğretmen adaylarının katılımcılar arasındaki en küçük grubu oluşturdukları görülmektedir ($n=19$; %5,6). Şehirde büyüyen öğretmen adaylarının katılımcılar arasında en büyük grubu oluşturduğu ($n=138$; %40,4) belirlenmiştir. Katılımcıların çoğunluğu çekirdek ailede yetişmiştir ($n=270$; %78,9). Örneklemedeki okul öncesi öğretmen adaylarının neredeyse üçte biri ($n=110$; %32,2) ailelerinin ilk çocuğu iken yine neredeyse üçte biri ($n=110$; %32,2) ailelerinin ikinci çocuğudur.

Veri Toplama Araçları

Çalışmanın veri toplamı araçlarından ilki, araştırmacılar tarafından oluşturulan katılımcıların cinsiyetleri, anne-babalarının öğrenim düzeyi, yetiştikleri coğrafi bölge ve yerleşim bölgesinin türü, aile türü ve doğum sıralarının sorulduğu "Demografik Bilgi Formu" dur. İkinci veri toplama aracı ise, Ritchie ve Fitzpatrick (1990) tarafından geliştirilen "Revize Aile İletişim Kalıpları Ölçeği (RAİKÖ)"dir. Ölçeğin orijinali McLeod ve Chaffee (1972) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin bir Türkçe uyarlaması Erdoğan ve Anık (2018) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin bir başka Türkçe uyarlaması ise Gümrükçü Bilgici vd. (2018) tarafından gerçekleştirilmiş ve bu çalışmada da ölçeğin bu sürümü kullanılmıştır. Ölçek toplam 26 maddeden oluşan 5'li likert tipinde ve "Kesinlikle katılmıyorum" 1 puan / "Kesinlikle katılıyorum" 5 puan şeklinde puanlanmaktadır. Puan yükseldikçe kişilerin aile iletişimlerindeki konuşma-yönelimi ve uyum-yönelimi artmaktadır. Ölçeğin, "Konuşma Yönelimi" (15 madde) ve "Uyum Yönelimi" (11 madde) şeklinde iki alt boyutu bulunmaktadır. Ölçeğin alt boyutlarından alınabilecek maksimum puan 5 iken minimum puan 1'dir. Türkçeye çevrilmesinde iki dil uzmanının görüşü alınmıştır.

Ritchie ve Fitzpatrick (1990), ölçeğin konuşma-yönelimi alt boyutu için iç tutarlılık katsayısı Cronbach alfa değerini 0,84 ve uyum-yönelimi alt boyutu için ise 0,76 olarak vermişlerdir. Gümrükçü Bilgici vd. (2018), bu değerleri sırasıyla 0,89 ve 0,84 olarak hesaplanmıştır. Erdoğan ve Anık (2018), aynı değerleri 0,88 ve 0,81 olarak rapor etmişlerdir. Bu çalışmada ise ölçeğin konuşma-yönelimi alt boyutu için iç tutarlılık katsayısı Cronbach alfa değeri 0,90 ve uyum-yönelimi alt boyutu için Cronbach alfa değeri 0,86 olarak hesaplanmıştır. Bu analizler sonucunda Türkçeye uyarlanan ölçeğin, öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarını ölçmek için uygulanabilir olduğu söylenebilir.

Verilerin Analizi

Katılımcılardan toplanan RAİKÖ verilerine göre konuşma-yönelimi ve uyum yönelimi puanlarının normal dağılım gösterip göstermediğine bakılmıştır. Tablo 1’deki değerler incelendiğinde, mod, ortanca ve aritmetik ortalama değerlerinin birbirlerine yakın olmasının yanı sıra çarpıklık ve basıklık değerlerinin -1 ile +1 arasında olması dağılımının normalden çok fazla sapmadığını göstermektedir (Büyüköztürk, 2012; Çokluk, Şekercioğlu ve Büyüköztürk, 2012).

Tablo 2: Konuşma ve uyum-yönelimlerinin mod, ortanca, aritmetik ortalama, çarpıklık ve basıklık değerleri

Alt boyut	Mod	Ortanca	Aritmetik Ortalama	Çarpıklık	Basıklık
Konuşma Yönelimi	3,80	3,6667	3,5771	-0,565	0,56
Uyum Yönelimi	2,64	2,6364	2,6401	0,564	-0,287

RAİKÖ verilerine göre konuşma-yönelimi ve uyum yönelimi puanlarının normal dağılım göstermesi nedeni ile puanların değişkenlere göre incelenmesinde parametrik testler tercih edilmiştir. Katılımcıların konuşma ve uyum-yönelimi puanlarının kendi arasında, cinsiyete ve aile türüne göre farklılık olup olmadığı bağımsız örneklem t-testi, babaların ve annelerin öğrenim düzeyi, yetiştikleri bölge ve yetiştikleri yerleşim biriminin büyüklüğüne göre ilişki olup olmadığına ise Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) ile bakılmıştır. İstatistiksel olarak fark anlamlı olan analizlerde farkın kaynağını belirlemek için post-hoc testi olarak LSD testi uygulanmıştır.

BULGULAR ve TARTIŞMA

Bu bölümde, katılımcılardan toplanan RAİKÖ’ye göre konuşma-yönelimi ve uyum yönelimi puanlarının kendi arasında ve ayrıca cinsiyet, anne-baba öğrenim düzeyi, aile türü, yetiştiği coğrafi bölge, yetiştiği yerleşim birimi durumuna göre analizleri tablolar halinde verilmiş ve tartışılmıştır.

Tablo 3: Okul öncesi öğretmen adaylarının konuşma-yönelimi ve uyum-yönelimi puanlarına uygulanan eşleştirilmiş örneklem t-testi sonuçları

Puan	<i>f</i>	\bar{x}	<i>d.f.</i>	<i>T</i>	<i>p</i>
Konuşma-Yönelimi	342	3,5745	341	14,195	0,000
Uyum-Yönelimi	342	2,6377			

$p < ,01$

Tablo 3’te öğretmen adaylarının konuşma ve uyum yönelimi puanlarına

uygulanan eşleştirilmiş örneklem t-testi sonuçları görülmektedir. Buna göre okul öncesi öğretmen adaylarının konuşma-yönelimi puan ortalaması 3,5745 ve uyum-yönelimi puan ortalamasından (2,6377) yüksektir. Ortalamalar arasındaki bu fark istatistiksel olarak anlamlıdır ($t=14,195$; $p<,0001$). Bu sonuçlara göre, araştırmaya katılan okul öncesi öğretmen adaylarının aile içi iletişim kalıplarındaki konuşma-yönelimlerinin, uyum-yönelimlerinden daha yüksek olduğu söylenebilir. Bu fark, Gümrükçü Bilgici vd. (2018) (3,53 ve 2,83), High ve Sharp (2015) (3.46 ve 2.69), Hashemi vd. (2.94 ve 2.03), Koerner ve Fitzpatrick (2002a), Zhang (2007) (3.18 ve 2.69), Huang (1999), Curran ve Allen (2017) (3.81 ve 3.12), Koerner ve Fitzpatrick (1997) (3.77 ve 2.47) tarafından verilen sonuçlarla uyumludur.

Tablo 4: Okul öncesi öğretmen adaylarının konuşma-yönelimi ve uyum-yönelimi puanlarının cinsiyete göre t-testi sonuçları

Boyut	Cinsiyet	<i>f</i>	\bar{x}	<i>d.f.</i>	<i>t</i>	<i>p</i>
Konuşma-yönelimi	Kadın	296	3,59	340	1,325	0,186
	Erkek	46	3,45			
Uyum-yönelimi	Kadın	296	2,61	340	-1,965	0,50
	Erkek	46	2,83			

Yukarıdaki tablo incelendiğinde kadın ve erkek okul öncesi öğretmen adaylarının konuşma-yönelimi ve uyum-yönelimi puan ortalamaları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmamaktadır ($p>0,05$). Gümrükçü Bilgici vd. (2018) tarafından farklı bölümlerde öğrenim gören öğretmen adayları ile yürüttükleri çalışmalarında kadın öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma-yönelimlerinin erkek öğretmen adaylardan daha yüksek iken uyum-yönelimlerinin daha düşük olduğunu belirtmişlerdir. Çakmak ve Koçyiğit (2017)'in meslek yüksekokulunda öğrenim gören öğrenciler ile yürüttükleri çalışmanın sonucunda kadınların konuşma-yönelimi puanları erkeklere göre daha yüksek iken uyum-yönelimi puanlarında bu çalışmaya benzer olarak fark olmadığını ifade etmişlerdir. Pramono vd. (2017) araştırmaları sonucunda, kadın ve erkek öğrencilerin konuşma-yönelimleri arasında fark yok iken kadınların uyum yönelimlerinin erkeklerden daha yüksek olduğunu rapor etmişlerdir. Dolayısıyla literatürdeki çalışmalara göz atıldığında farklı örneklemelerde farklı sonuçlar elde edildiği görülmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının genel olarak kadın öğrencilerden oluşmasının, sonuçlardaki bu zıtlıklara sebep olduğu düşünülebilir.

Tablo 5: Okul Öncesi Öğretmen adaylarının konuşma-yönelimi ve uyum-yönelimi puanlarının annelerinin öğrenim düzeyine göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi sonuçları

Konuşma Yönelimi									
Anne öğrenim düzeyi	<i>f</i>		<i>Std.S</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i> Anlamlı fark
1. Okur-yazar veya İlkokul mezunu	238	3,48	0,668	G.A-rası	6,887	2	3,443		0,001**
2. Ortaokul mezunu	48	3,78	0,597	G.İçi	155,375	339	0,458	7,513	1-2**
3. Lise mezunu veya daha üst	56	3,79	0,775	Toplam	162,261	341			1-3**
Uyum Yönelimi									
Anne öğrenim düzeyi	<i>f</i>	\bar{x}	<i>Std.S</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
1. Okur-yazar veya İlkokul mezunu	238	2,72	0,693	G.A-rası	4,742	2	2,371		0,012*
2. Ortaokul mezunu	48	2,47	0,820	G.İçi	177,662	339	0,524	4,524	1-2*
3. Lise mezunu veya daha üst	56	2,45	0,762	Toplam	185,404	341			1-3*

* $p < ,05$; ** $p < ,01$

Tablo 5'te okul öncesi öğretmen adaylarının konuşma-yönelimi ve uyum yönelimi puanları, annelerinin öğrenim düzeyine göre, tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Annesi üniversite veya daha üst düzey öğrenim almış olan sadece 13 okul öncesi öğretmen adayı olduğu için bu adaylar bir önceki kategoriye eklenmiştir. Buna göre konuşma-yönelimi ve uyum-yönelimi puanları ile anne öğrenim düzeyi arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler olduğu göze çarpmaktadır. İlişkilerin kaynağını bulmak amacıyla uygulanan LSD post-hoc testine göre anneleri okuryazar veya ilköğretim mezunu olan okul öncesi öğretmen adayları ile anneleri ortaokul ve lise veya daha üstü mezunu olanların konuşma-yönelimi ($p < ,01$) ve uyum-yönelimi ($p < ,05$) puan ortalamaları arasında farklılık bulunmuştur. Okul öncesi öğretmen adaylarının annelerinin öğrenim düzeyi yükseldikçe konuşma yönelimlerinin arttığı, annelerinin öğrenim düzeyi

azaldıkça uyum-yönelimlerinin de azaldığı söylenebilir. Bu sonuç Gümrükcü Bilgici vd. (2018) tarafından da rapor edilmiştir.

Tablo 6: Okul Öncesi Öğretmen adaylarının konuşma-yönelimi ve uyum-yönelimi puanlarının babalarının öğrenim düzeyine göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi sonuçları

Konuşma Yönelimi									
Baba öğrenim düzeyi	<i>f</i>	\bar{x}	<i>Std.S</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i> Anlamlı fark
1. Okur-yazar veya İlkokul mezunu	154	3,39	0,681	G.A-rası	10,662	3	3,554	7,924	0,000** 1-2** 1-3**
2. Ortaokul mezunu	61	3,80	0,605	G.İçi	151,599	338	0,449		1-4*
3. Lise mezunu	65	3,77	0,599	Toplam	162,261	341			
4. Üniversite veya daha üst	62	3,60	0,766						
Uyum Yönelimi									
Baba öğrenim düzeyi	<i>f</i>	\bar{x}	<i>Std.S</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
1. Okur-yazar veya İlkokul mezunu	154	2,74	0,702	G.A-rası	2,154	3	1,032	1,945	0,122
2. Ortaokul mezunu	61	2,59	0,630	G.İçi	249,944	338	0,530		
3. Lise mezunu	65	2,51	0,798	Toplam	252,099	341			
4. Üniversite veya daha üst	62	2,56	0,731						

* $p < ,05$; ** $p < ,01$

Tablo 6’da okul öncesi öğretmen adaylarının babalarının öğrenim düzeyine göre konuşma-yönelimi ve uyum-yönelimi puanları arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Buna göre baba öğrenim düzeyi ile konuşma-yönelimi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunurken ($p < ,01$) uyum-yönelimi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki bulunamamıştır ($p > ,05$). LSD testine

göre ilişkinin kaynağı babaları okuryazar veya ilkokul mezunu olan okul öncesi öğretmen adaylarıdır. Bu adayların konuşma-yönelimi puanları diğer adaylardan daha düşüktür. Gümrükçü Bilgici vd. (2018)'nin çalışmalarında da babaları okuryazar veya ilkokul mezunu olan öğretmen adayları için benzer sonuç bulunmuştur. Fakat okul öncesi öğretmen adayları için babalarının öğrenim düzeyi arttıkça konuşma-yönelimlerinin arttığı yukarıdaki sonuçlara göre (: babası ortaokul mezunu olanlar: 3,80; babası lise mezunu olanlar: 3,60) söylenemez.

Tablo 5 ve Tablo 6 birlikte değerlendirildiğinde, ebeveynlerin öğrenim durumu yükseldikçe aile iletişim kalıplarındaki konuşma-yönelimleri yükselirken uyum-yönelimlerinin düşme eğilimi gösterdiği söylenebilir.

Tablo 7: Okul Öncesi Öğretmen adaylarının konuşma ve uyum yönelim puanlarının yetiştigi coğrafi bölgeye göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi sonuçları

Coğrafi bölge	Konuşma Yönelimi								
	<i>f</i>	\bar{x}	<i>Std.S</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>P Anlamlı fark</i>
1. Marmara	47	3,74	0,630	G.A-rası	6,949	6	1,158	2,498	0,022*
2. Ege	31	3,75	0,781	G.İçi	155,313	335	0,464		1-4**
3. Akdeniz	41	3,67	0,524	Toplam	162,261	341			1-5*
4. Doğu Anadolu	19	3,22	0,690						1-7*
5. Güneydoğu Anadolu	33	3,43	0,723						2-4**
6. İç Anadolu	104	3,61	0,700						2-7*
7. Karadeniz	67	3,57	0,690						3-4*
									4-6*

Coğrafi bölge	Uyum Yönelimi								
	<i>f</i>	\bar{x}	<i>Std.S</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i>
1. Marmara	47	2,356	0,722	G.A-rası	9,949	6	1,658	3,221	0,004**
2. Ege	31	2,429	0,809	G.İçi	172,455	335	,515		1-3**
3. Akdeniz	41	2,801	0,661	Toplam	182,404	341			1-5**
4. Doğu Anadolu	19	2,900	0,923						1-7**
5. Güneydoğu Anadolu	33	2,843	0,595						2-3*
6. İç Anadolu	104	2,583	0,707						2-4*
7. Karadeniz	67	2,738	0,710						2-5*
									2-7*

* $p < ,05$; ** $p < ,01$

Tablo 7’de okul öncesi öğretmen adaylarının büyüdüğü coğrafi bölgeye göre konuşma-yönelimi ve uyum yönelimi puanları arasındaki ilişkiler tek yönlü varyans analizi (ANOVA) ile incelenmiştir. Tabloya göre adayların yetiştikleri coğrafi bölgeye göre konuşma-yönelimi ($p < ,05$) ve uyum-yönelimi puanları ($p < ,01$) arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki vardır. LSD testi sonuçları incelendiğinde Marmara Bölgesinden gelen okul öncesi öğretmen adaylarının konuşma-yönelimi puanları ile Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinden gelen adayların puanları, Ege bölgesinden gelen adaylar ile Doğu Anadolu ve Karadeniz bölgelerinden olan adayların puanları, Akdeniz bölgesinden adayların puanları ile Doğu Anadolu bölgesinden adayların puanları ve Doğu Anadolu bölgesinden adaylar ile İç Anadolu bölgesinden adayların konuşma-yönelimi puanları arasında farklar görülmektedir. Doğu Anadolu bölgesinden gelen okul öncesi öğretmen adayları en düşük konuşma-yönelimi puanına (3,22) sahip adaylar iken Marmara (3,74) ve Ege bölgesinden (3,75) olan adaylar en yüksek konuşma-yönelimi puanına sahip adaylardır. Yine LSD sonuçlarına göre Marmara bölgesinden gelen öğretmen adayları ile Akdeniz, Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz bölgesinden gelen adaylar, Ege bölgesinden gelen öğretmen adayları ile Akdeniz, Doğu Anadolu, Güneydoğu Anadolu ve Karadeniz Bölgesinden gelen adayların uyum-yönelimi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı fark görülmektedir. En düşük uyum-yönelimi puanına sahip adaylar Marmara bölgesinden (2,356) gelenler iken en yüksek puana sahip olanlar Doğu Anadolu bölgesinden (2,900) gelen adaylardır. Gümrükçü Bilgici vd. (2018)’nin araştırmasında en yüksek uyum yönelimine sahip adaylar Karadeniz bölgesinden gelen adaylar iken bu çalışmada Doğu Anadolu bölgesinden gelen adaylardır. İki çalışma arasındaki diğer sonuçlar benzerdir.

Tablo 8: Okul Öncesi Öğretmen adaylarının konuşma ve uyum yönelim puanlarının yetiştikleri yerleşim birimi türüne göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi sonuçları

Konuşma Yönelimi									
Yerleşim Birimi	<i>f</i>	\bar{x}	<i>Std.S</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i> An-lamlı fark
1. Metropol	32	3,56	0,574	G.A-rası	1.805	4	0,451	0,948	0,436
2. Şehir	138	3,61	0,745	G.İçi	160.456	337	0,476		
3. İlçe	100	3,58	0,672	Top-lam	162.261	341			
4. Kasaba	20	3,71	0,701						
5. Köy	52	3,42	0,626						
Uyum Yönelimi									
Yerleşim Birimi	<i>f</i>	\bar{x}	<i>Std.S</i>	Var. K.	<i>KT</i>	<i>df</i>	<i>KO</i>	<i>F</i>	<i>p</i> An-lamlı fark
1. Metropol	32	2,51	0,619	G.A-rası	1,487	4	0,372	0,692	0,598
2. Şehir	138	2,61	0,800	G.İçi	180,917	337	0,537		
3. İlçe	100	2,65	0,703	Top-lam	182,404	341			
4. Kasaba	20	2,64	0,611						
5. Köy	52	2,64	0,703						

Tablo 8 incelendiğinde okul öncesi öğretmen adaylarının yetiştikleri yerleşim biriminin büyüklüğüne göre konuşma-yönelimi ve uyum-yönelimi puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişkiler görülmemiştir. Daha büyük yerleşim biriminde yetişen bireylerin aile iletişim kalıplarındaki konuşma yönelimlerinin daha yüksek, küçük yerleşim biriminde yetişen bireylerin aile iletişim kalıplarındaki uyum yönelimlerinin daha yüksek olması beklenirken, böyle bir ilişki okul öncesi öğretmen adayları için tespit edilememiştir. Türkiye nüfusunun neredeyse 1/3'ü metropollerde yaşarken örnekleminizdeki okul öncesi öğretmen adaylarının yaklaşık 1/10'u metropolde yetişmiştir. Bu durum, bu çalışmada, yerleşim biriminin iletişim üzerindeki etkisini farklı etkilemiş olabilir. Bu nedenle, araştırmanın farklı örneklemlerde ve ülke genelinde yapılması farklı sonuçları getirebilir.

Tablo 9: Okul Öncesi Öğretmen adaylarının konuşma ve uyum yönelim puanlarının aile türüne göre t-testi sonuçları

Boyut	Cinsiyet	f	\bar{x}	d.f.	T	P
Konuşma-yönelimi	Çekirdek Aile	270	3,63	340	3,028	0,003*
	Geniş Aile	72	3,36			
Uyum-yönelimi	Çekirdek Aile	270	2,62	340	-1,021	0,308
	Geniş Aile	72	2,72			

*p<,01

Tablo 9’da okul öncesi öğretmen adaylarının konuşma-yönelimi ve uyum-yönelimi puanlarının aile türüne göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Uygulanan bağımsız örneklem t-testine göre çekirdek ailede yetişen okul öncesi öğretmen adaylarının konuşma-yönelimi puanları geniş ailede yetişen adaylara göre istatistiksel olarak anlamlı bir şekilde daha yüksektir (p<,01). Çekirdek aile ve geniş ailede yetişen okul öncesi öğretmen adaylarının uyum-yönelimleri puan ortalamaları arasında bir fark görülmemiştir.

Tablo 10: Okul Öncesi Öğretmen adaylarının konuşma ve uyum yönelim puanlarının doğum sırasına göre Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA) testi sonuçları

Konuşma Yönelimi									
Doğum sırası	f	\bar{x}	Std.S	Var. K.	KT	df	KO	F	P Anlam-lı fark
1. İlk	110	3,63	0,697	G.Arası	8,862	3	2,954	6,509	0,029*
2. İkinci	110	3,67	0,643	G.İçi	153,399	338	0,454		1-4*
3. Üçüncü	63	3,51	0,701	Toplam	162,261	341			2-4**
4. Dördüncü veya daha fazla	59	3,36	0,705						
Uyum Yönelimi									
Doğum sırası	f	\bar{x}	Std.S	Var. K.	KT	df	KO	F	p
1. İlk	110	2,60	0,790	G.Arası	7,404	3	2,468	4,766	0,021*
2. İkinci	110	2,54	0,660	G.İçi	175,001	338	0,518		1-4*
3. Üçüncü	63	2,63	0,773	Toplam	182,404	341			2-4**
4. Dördüncü veya daha fazla	59	2,90	0,652						3-4*

*p<,05; **p<,01

Tablo 10 incelendiğinde, okul öncesi öğretmen adaylarının doğum sırasına göre konuşma-yönelimi ve uyum-yönelimi puanları arasında anlamlı ilişki olduğu görülmektedir ($p < .05$). Yapılan LSD testi sonuçlarına göre doğum sırası 4 veya daha yüksek olan öğretmen adaylarının konuşma yönelimi ve uyum yönelimi puanları ile doğum sırası 1 veya 2 olan okul öncesi öğretmen adaylarının puanları arasındaki farklar anlamlıdır. Dört veya daha yüksek bir sırada doğan okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma-yönelimleri diğer adaylara göre daha düşük iken uyum-yönelimleri daha yüksektir. Bu sonuçlar Tablo 8'deki veriler ile uyumlu görünmektedir. Çekirdek ailelerde konuşma-yönelimi daha yüksek iken geniş ailelerde uyum-yönelimi daha yüksektir.

Aile iletişim kalıpları ile etkileşim içerisinde olan birçok değişken bulunmaktadır. Örnek olarak politika, alışveriş tutumları, din, ebeveyn-çocuk etkileşimi, aile üyelerinin birbirlerine karşı sevgisi, güç kullanımı ve kişiler arası beceriler sayılabilir (Schrodt, Witt ve Messersmith, 2008). Dolayısıyla farklı örneklemelerden toplanan veriler arasında bir takım küçük farklılıklar bulunması beklenebilir.

SONUÇ

Araştırmada geleceğin okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma-yönelimleri ve uyum-yönelimleri incelenmiştir. Çalışma Kastamonu Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Okul Öncesi Eğitimi Anabilim Dalında öğrenim gören öğretmen adayları ile sınırlıdır. Araştırmanın sonuçları aşağıda özetlenmiştir.

Okul öncesi öğretmen adaylarının konuşma-yönelimi puan ortalaması 3.5745 ve uyum-yönelimi puan ortalaması ise 2.6377'dir. Okul öncesi öğretmen adaylarının cinsiyetlerine göre aile iletişim kalıplarındaki konuşma-yönelimleri ve uyum-yönelimleri arasında fark bulunamamıştır.

Annelerinin öğrenim seviyesine göre okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma ve uyum yönelimleri arasında farklılıklar göze çarpmıştır. Özellikle anneleri okuryazar veya ilkökul mezunu olan okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma-yönelimleri daha düşük iken uyum-yönelimleri daha yüksektir. Genel olarak anne öğrenim seviyesi yükseldikçe konuşma-yönelimi artarken uyum-yönelimi düşmektedir.

Babalarının öğrenim seviyesine göre okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma yönelimi değişirken, uyum-yönelimi değişmemektedir. Bu doğrultuda babaları okuryazar veya ilkökul mezunu olan okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma-yönelimleri diğer adaylardan daha düşüktür.

Aile iletişim kalıplarına göre en yüksek konuşma-yönelimine sahip okul öncesi öğretmen adayları Marmara ve Ege Bölgelerinden gelirken, en düşük konuşma-yönelimine sahip öğretmen adayları Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerinden gelmişlerdir. Aile iletişim kalıplarındaki uyum-yönelimi en düşük olan okul

öncesi öğretmen adayları Marmara ve Ege Bölgelerinden, en yüksek ise Doğu ve Güney Doğu Anadolu Bölgelerindedir.

Yetiştikleri yerleşim birimi türünün okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma ve uyum yönelimlerine etkisi görülmemiştir.

Çekirdek ailede yetişen okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma yönelimleri geniş ailede yetişen okul öncesi öğretmen adaylarına göre daha yüksek iken uyum-yönelimleri arasında herhangi bir fark bulunamamıştır.

Ailedeki doğum sırasına göre okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma ve uyum yönelimleri değişiklik göstermektedir. Dört veya daha yüksek doğum sırasına sahip okul öncesi öğretmen adaylarının aile iletişim kalıplarındaki konuşma-yönelimleri diğerlerine göre daha düşük, uyum-yönelimlerinin ise daha yüksek olduğu görülmüştür.

KAYNAKLAR

- Adler, R. B., Rodman, G. R., & Cropley, C. (2006). *Understanding human communication* (Vol. 10). New York NY: Oxford University Press.
- Avşaroğlu, S. (2013). Aile içi ilişkiler ve iletişim. A. Kaya (Ed), *Kişilerarası ilişkiler ve etkili iletişim içinde* (250 – 270 ss.). Ankara: Pegem Akademi.
- Büyüköztürk, S. (2012). *Sosyal bilimler için veri analizi el kitabı* (16. Baskı). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Çakmak, V., & Koçyigit, M. (2017). Aksaray Sosyal Bilimler MYO örneği üzerinden aile içindeki iletişim kalıplarının incelenmesi. *Erciyes İletişim Dergisi*, 5 (1), 118 – 130.
- Çokluk, Ö., Şekercioğlu, G., Büyüköztürk, Ş. (2012). *Sosyal bilimler için çok değişkenli istatistik: SPSS ve LISREL uygulamaları* (2. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Cüceloğlu, D. (2012). *Yeniden İnsan İnsana*. 45. Basım, İstanbul: Remzi Kitapevi.
- Curran, T., & Allen, J. (2017). Family communication patterns, self-esteem, and depressive symptoms: The mediating role of direct personalization of conflict. *Communication Reports*, 30(2), 80-90.
- Dönmezer, İ. (2009). *Ailede İletişim ve Etkileşim*. 6. Basım, Ankara: Hegem Yayıncılık.
- Erdoğan, Ö. (2020). Aile üyelerinin aile iletişim kalıpları algıları arasındaki ilişki. *Erciyes İletişim Dergisi*, 7(1), 53-74.
- Erdoğan, Ö., & Anık, C. (2018). Aile iletişim kalıpları ölçeğinin Türkçe formununun

geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *Türkiye İletişim Araştırmaları Dergisi*, (29), 21-46.

Ergin, A. (2012). *Eğitimde Etkili İletişim*. 6. Basım, Ankara: Anı Yayıncılık.

Fitzpatrick, M. A. ve Ritchie, L. D. (1994). Communication schemata within the family: Multiple perspectives on family interaction. *Human Communication Research*, 20, 275–301.

Fowler, F. J. (2009). *Survey Research Methods* (4th ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.

Gümrükçü Bilgici, G., Deniz, Ü., & Bilgici, G. (2018). Investigation of teacher candidates' family communication patterns according to different variables (Turkey: Kastamonu University example). *The Turkish Online Journal of Educational Technology* – November 2018, Special Issue for INTE-ITICAM-IDEA, 808-815.

Hashemi, L., Kooshesh, Z., & Eskandari, H. (2015). *Role of family communication patterns in development of hardiness and academic self-efficacy in adolescents*. In Proceedings of the Multidisciplinary Academic Conference on Education, Teaching and E-learning in Prague, Czech Republic (pp. 1-8).

High, A. C., & Scharp, K. M. (2015). Examining family communication patterns and seeking social support direct and indirect effects through ability and motivation. *Human Communication Research*, 41(4), 459-479.

Horstman, H. K., Schrod, P., Warner, B., Koerner, A., Maliski, R., Hays, A., & Colaner, C. W. (2018). Expanding the conceptual and empirical boundaries of family communication patterns: The development and validation of an expanded conformity orientation scale. *Communication Monographs*, 85(2), 157-185.

Huang, L. N. (1999). Family communication patterns and personality characteristics. *Communication Quarterly*, 47(2), 230-243.

Koerner, A. F., & Fitzpatrick, M. A. (1997). Family type and conflict: The impact of conversation orientation and conformity orientation on conflict in the family. *Communication Studies*, 48(1), 59-75.

Koerner, A. F., & Fitzpatrick, M. A. (2002a). Toward a theory of family communication. *Communication theory*, 12(1), 70-91.

Koerner, A. F., & Fitzpatrick, M. A. (2002b). Understanding family communication patterns and family functioning: The roles of conversation orientation

- and conformity orientation. *Annals of the International Communication Association*, 26(1), 36-65.
- Koerner, A. F., & Fitzpatrick, M.A. (2004). Communication in intact families. Dalam AL. Vangelisti (Ed.), *Handbook of family communication* içinde (177–195 ss.). Mahwah, NJ: L. Erlbaum Associates.
- Koerner, A. F., & Schrodt, P. (2014). An introduction to the special issue on family communication patterns theory. *Journal of Family Communication*, 14(1), 1-15.
- Mcleod, J., Chaffee, S. (1972). The construction of social reality. J. Tedeshi (Ed.), *The social influence process* içinde (50-99 ss.), Chicago: Routledge.
- Minow, M. (1998). *Redefining families: Who's in and who's out*. Families in the US: Kinship and domestic politics, 7A20.
- O.E.D. (1994). *Oxford English Dictionary*. Oxford University Press, Oxford.
- Omar, N., Mustafa, C. S., & Nordin M. Z. (2007). A comparison of family communication and institutional communication of boarding school students and juveniles in Malaysia. *Intercultural Communication Studies*, 16, 72–89.
- Pramono, F., Lubis, D. P., Puspitawati, H., & Susanto, D. (2017). Communication pattern and family typology of high school adolescents in Bogor-West Java. *Jurnal Komunikasi Ikatan Sarjana Komunikasi Indonesia*, 2(1), 20-26.
- Ritchie, L. D., & Fitzpatrick, M. A. (1990). Family communication patterns: Measuring interpersonal perceptions of interpersonal relationships. *Communication Research*, 17, 523–544.
- Şahin, S., & Aral, N. (2012). Aile içi iletişim. *Ankara Sağlık Bilimleri Dergisi*, 1(3), 56-66.
- Schrodt, P., Witt, P. L., & Messersmith, A. (2008). A meta-analytical review of family communication patterns and their associations with information processing, behavioral, and psychosocial outcomes. *Communication Monographs*, 75, 248–269.
- Shearman, S. M., & Dumlao, R. (2008). A cross-cultural comparison of family communication patterns and conflict between young adults and parents. *Journal of Family Communication*, 8, 186–211.
- Wamboldt, F. S., & Reiss, D. (1989). Defining a family heritage and a new relationship identity: Two central tasks in the making of a marriage. *Family*

Process, 28(3), 317-335.

Yıldırım, A., & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayıncılık, Ankara.

Zhang, Q. (2007). Family communication patterns and conflict styles in Chinese parent-child relationships. *Communication Quarterly*, 55(1), 113-128.